

Véghelyi Balázs

Olimpiai futamok

„Szeretkezz, ne háborúzz!” – hirdették egykor a hippik, mielőtt a huszadik század hetvenes éveiben visszatértek a társadalom jólfészült hétköznapijaiba. Szerepük azóta is vitatott, ennek ellenére maradandó nyomot hagytak a kultúrában és a társadalomban egyaránt. Ez a jelmondat is állja az idők próbáját. „Sportolj, ne háborúzz!” – terjedt el az előbbi analógiájára ez a szintén kikezdetetlen bölcsesség. Ez vezérelte Pierre de Coubertin bárót is, akiben az újkori olimpiai játékok elindítóját tisztelhetjük. A fiatalokat egészséges életmódra és tisztességes küzdelemre nevelni, a nemzeteket egymáshoz közelebb hozni: aligha tudnánk nemesebb célokat megfogalmazni. Szándékának eredménye az 1896-ban, az ókori játékok városában, Athénban megrendezett első újkori olimpia volt, amelyen 14 ország 241 versenyzője mérkőzött meg egymással. A 2012-es, sorrendben 30. nyári olimpiai játékokon már 205 nemzet tízezernél több fia és lánya vett részt: az öt karika tehát mára az egész Földet átölelte.

*

Mit jelent a 21. században a világ legnagyobb sporteseménye? Miben változott a kezdetekhez képest? Leginkább abban, hogy a televízió, a rádió és az internet jóvoltából beköltözött az emberek otthonába, a hétköznapi ünneppé vált mindenki számára. Hatalmas, valaha elképzelhetetlen pénzüsszegek mozognak benne, mögötte. A legfontosabb azonban az, hogy a globalizáció és a multikulturalizmus korában ezekben a hetekben újra előtérbe kerülnek az országok és a nemzetek. Ma, amikor az állampolgárok világpolgárrá válnak, mert mindenki ott tanul és ott dolgozik, ahol akar, amikor Európa keleti feléből a könnyebb élet reményében feltartóztathatatlanul áramlik a fiatal munkaerő nyugat felé, még keletebről pedig mifelénk, amikor a hazaszeretet sokak szerint idejétmúlt érzéssé vált, néhány napig újra magyar lesz a magyar, holland a holland, portugál a portugál. Egymással szemben, mégsem egymás ellen. Az olimpia a nemzetek nemzetközi ünnepe.

*

Az első olimpia, amelyet figyelemmel követtem, az 1992-es barcelonai volt, Egerszegi Krisztina három aranyérmével és a további nyolc bajnoki cím győztesével. Büszke voltam rájuk, és gyermeki ábrándjaim között megfogant, hogy én is egyszer olimpiai bajnok leszek. Vagy bármi más, amivel a hazámat szolgálhatom. Az olimpiai álmokról fizikai korlátok miatt már lemondtam, inkább a másik álmomat valósítottam meg, és író lettem. Az én futamaim ezek a sorok. „Az ám, Hazám!”

*

Szinte hihetetlen, hogy Magyarország a nyári olimpiák éremtáblázatán és pontversenyében az első tíz között szerepel, nagyobb és gazdagabb nemzeteket is

megelőzve. Annak ellenére, hogy 1920-ban és 1984-ben – politikai okokból – ki-maradtunk a versenyből. Már 1896-ban is két aranyérmét szerzett nekünk Ha-jós Alfréd úszó. Helsinkiben, 1952-ben 16 arany-, 10 ezüst- és 16 bronzéremmel, 269 olimpiai ponttal az Egyesült Államok és a Szovjetunió mögött a harmadik helyen végeztünk. Ez volt a legeredményesebb magyar részvétel a játékok eddigi történetében. A legsikeresebb magyar sportoló a hétszeres olimpiai bajnok vívó, Gerevich Aladár, őt követik a szintén vívásban hatszor aranyérmes Kárpáti Rudolf és Kovács Pál, majd az ötször győző Egerszegi Krisztina és Keleti Ágnes úszásban, illetve tornában. A csapatsportok közül vízilabdában kilenc, labdarúgásban há-rom alkalommal csendült fel a magyar himnusz. A magyar történelem küzdelmek sorozata a fennmaradásért, több vereséggel, mint győzelemmel, a magyar gaz-daságra nincs okunk büszkének lenni, de amit a kultúrában, a tudományban és a sportban letettünk a világ asztalára, az – túlzás nélküli önérzettel mondhatjuk – a nagy nemzetek sorába emel minket. Az örökség pedig kötelez.

*

London, 2012. Ide érkeztek meg a magyar sportolók 2012 júliusában, akik bebi-zonyították, hogy nemcsak olcsó munkaerő lehetünk az Egyesült Királyság fővá-rosában, hanem sikeres sportnemzet is. A kevésbé eredményes pekingi szereplés után újból. Kajakosaink hozták a várt eredményeket, és hosszú szünet után ismét születtek szép győzelmek olyan, magyar szempontból valaha kiemelkedően sike-res sportágakban, mint a vívás, a torna és az úszás. A londoni olimpia legnagyobb magyar hőse az én szememben (és aligha vagyok ezzel egyedül) a csalódott visz-zzavonulás után diadalmasan visszatérő Risztov Éva, aki 10 kilométeres nyíltvízi úszásban lett világelső. Senki nem számított rá. Gyurta Dániel – világcsúccsal fűszerezett – aranyérmére annál inkább. A harmadik olimpiáján részt vevő 23 éves bajnok száját nagyon fontos kijelentés hagyta el a győzelem utáni interjúban: „15 millió magyart kellett végigvinnem ezen a 200 méteren”. Vagyis: minden ma-gyart, az ország határain belül és azon túl. Azokat is, akik az 1920-as antwerpeni olimpia idején még Magyarországon éltek magyarként, négy évvel később pedig a szomszédos országok kisebbségi polgáraiként, holott ki sem tették a lábukat az otthonukból, és azokat is, akik 2012-ben Londonban éltek és dolgoztak diplomás segédmunkásként. Erre az ártatlan kijelentésre azonnal lecsapott a politika és az agyonpolitizált magyar közvélemény. Ki így, ki úgy. Ki bőszen bólogatva, ki fanya-logva vagy szemérmesen hallgatva. Nekem mindenesetre jó volt egynek lenni a 15 millióból.

*

A Gyurta-győzelem hozta magával a magyar újságírás történetének egyik mély-pontját is. A cikk ezzel a mondattal kezdődik: „Jómagam is szoktam úszni egyéb-ként.” Majd azzal dicsekszik a szerző, hogy amikor Gyurta Dániel megtanult úsz-

ni, ő már oda-vissza képes volt átúszni az Omszki-tavat. Nem a Balatont, még csak nem is a Velencei-tavat, hanem egy kis bányatavat. Lehet ezt fokozni? Lehet. A szerző – állítása szerint – 15 perc alatt képes leúszni 200 métert mellúszásban. *„Na ez neki most 2 perc alatt sikerült, ami kétségtelenül 13 perccel jobb. Mondjuk fura érzés, hogy 13 percen múlik az, hogy most tele vannak a fényképeivel az újságok, meg ilyeneket blogolnak róla, többek között.”* Még nem mértem, hogy mennyi idő alatt tudok 200 métert leúszni. Ha esetleg 14 perc alatt sikerülne, akkor sem irigykednék egy olimpiai bajnokra. És bár jobban tudok írni a cikk Minőségi Újságírási Díjjal kitüntetett szerzőjénél, nem hasonlítom magamat a legnagyobb magyar írókhoz. *„Ha én valamit szeretek magamban, az a szerénység”* – mondta Bástyá elvtárs. És az utolsó bekezdés: *„Kétségtelen, hogy Gyurta Dániel most nagyon nagy szám, mindenki vele foglalkozik, ebben [ide vessző kéne] gondolom [ide is] szerepe van a világcúcsnak is, ami az eredményjelzőn szerepelt. De ezzel együtt ne felejtjük el, hogy sok szorgalmas ember van még ebben az országban, akik esetleg ugyanígy tudnának örülni annak, ha velük is foglalkoznának a közvéleményben.”* Ez a két mondat tömény demagógia. Az sem menti a cikket, hogy nyilvánvalóan ironikus célzattal íródott, és az sem, hogy sokan – a lelkük mélyen vagy nyíltan – így viszonyulnak mások sikeréhez. Az írástudók ugyanúgy felelősek egy közösség mentális állapotáért, ahogy a sportolók a tisztességes versenyért és az egészséges életmód népszerűsítéséért.

*

Magyar az, aki egy másik magyar sikerét a saját sikerének is érzi. A magyar helyébe bármelyik nép nevét behelyettesíthetjük.

*

A régi kérdés: legyen-e, lehet-e Magyarországon is olimpia? 1920-ban lehetett volna, de a történelem közbeszólt. Az I. világháborúban a rossz oldalon álltunk: a vesztesek oldalán. Persze egy háborúban mindenki rossz oldalon áll, aki fegyvert ragad, de az ítélet joga a győzteseké. Az ország nemzetközi helyzetének mindenképpen jót tenne, olimpiai múltja alapján pedig érdemes lenne egy budapesti nyári olimpiára. Egyszer talán még megérjük.